

Asia: VN/9791/2020

Rikosprosessin tehostaminen

1. Lapsiin kohdistuvien rikosten käsittelyn nopeuttaminen

a) Esitutinnan toimittamista sekä syyteharkintaa ja syytteen nostamista kiireellisesti koskevat ehdotukset sekä pääkäsittelyn pitämistä määräajassa koskeva ehdotus asianomistajan ollessa alle 18-vuotias (ETL 3:11, ROL 1:8a ja ROL 5:13)

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) kannattaa ehdotusta, jonka mukaan esitututkintalain ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamista niin, että lakeihin lisättäisiin säännökset, joiden mukaan esitutkinta ja syyteharkinta on toimitettava kiireellisesti sekä syyte nostettava ilman viivytystä, jos asianomistaja on alle 18-vuotias ja epäilty rikos kohdistuu asianomistajan henkeen, terveyteen, yksityisyyteen, rauhaan, kunniaan, vapauteen tai seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen. Työryhmän ehdotuksen mukaan vastaavasti tuomioistuimessa pääkäsittely olisi asianomistajan ollessa alle 18-vuotias ja rikoksen kohdistuessa edellä mainittuihin oikeushyviin pidettävä viimeistään 30 päivän kuluessa asian vireilletulosta.

MLL kiinnittää huomion siihen, että lapsiin kohdistuvien rikosten käsittelyn nopeuttamista koskevan sääntely koskisi asianomistajia, jotka ovat alle 18-vuotiaita toimenpiteen suorittamisen aikaan. Näin ollen, jos 18-vuotias asianomistaja tulisi esitutinnan aikana täysi-ikäiseksi, hänen asiaansa ei enää käsiteltäisi kiireellisessä järjestyksessä. MLL:n mielestä näin ei pitäisi olla, vaan asia tulisi edelleen käsitellä kiireellisenä.

MLL korostaa, että lapsiin kohdistuvien rikosten käsittelyä ei saada nopeutettua yksin käsittelyn kiireellisyysjärjestystä muuttamalla, vaan tarvitaan lisäresursseja lapsiin kohdistuvien rikosten esitutkintaan, syyteharkintaan ja oikeuskäsittelyyn.

b) Edunvalvojan määräämistä esitutkinnassa koskeva ehdotus (ETL 4:8)

MLL kannattaa työryhmän ehdotusta, että esitutkintalain mukaisen edunvalvojan määräämisen mahdollisuutta laajennetaan muihinkin alle 18-vuotiaisiin lapsiin kuin asianosaisiin. Muutos on tärkeä todistajan asemassa olevien lasten oikeuksien turvaamisen kannalta.

2. Erityisosaamisen turvaaminen

a) Esitutinnan johdon keskittämistä alle 18-vuotiaita koskevassa esitutkinnassa koskeva ehdotus (ETL 4:7)

Työryhmä ehdottaa muutettavaksi esitutkintalakia siten, että jos esitutkinnassa kohdistetaan alle 18-vuotiaisiin tutkintatoimenpiteitä, olisi voimassa olevaan lakiin sisältyvän tutkintatoimenpiteiden keskittämisedellytyksen lisäksi tutkinnan johto annettava mahdollisuuksien mukaan tällaisiin tehtäviin erityisesti perehtyneille tutkinnanjohtajille. MLL pitää ehdotusta hyvänä ja perusteltuna, sillä sen avulla vahvistetaan osaamista alle 18-vuotiaisiin kohdistuvassa esitutkinnassa. Tutkinnanjohtajan rooli esitutkinnassa on keskeinen. MLL korostaa tutkinnanjohtajille ja muille tutkijoille annettavan koulutuksen ja perehdytyksen varmistamista.

b) Esitutkintatoimenpiteiden ja tutkinnan johdon keskittämistä erityisen suojelun tarpeessa olevia asianomistajia koskevassa esitutkinnassa koskeva ehdotus (ETL 4:7a)

-

3. Tekniikan hyödyntäminen rikosprosessissa

a) Kuulustelutilaisuuden tallentamista ääni- ja kuvatallenteeseen koskeva ehdotus (ETL 9:3)

-

b) Kuulustelutilaisuuden tallentamisesta todisteena käyttämistä varten koskevat ehdotukset (ETL 9:4 ja OK 17:24)

-

4. Esitutkintayhteistyön kehittäminen

a) Tutkintasuunnitelmia koskeva ehdotus (ETL 3:3a)

-

b) Loppulausuntoa koskeva ehdotus (ETL 10:1)

-

c) Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän yhteistyövelvollisuutta koskeva ehdotus (ETL 5:3)

-

5. Sovittelumahdollisuudesta ilmoittamista koskevat ehdotukset (ETL 4:16 ja 4:18)

.

-

6. Ns. putkakuolemia ja poliisin voimankäyttötilanteita koskevat ehdotukset (ETL 2:4 ja 5:1)

.

-

7. Tarve ja edellytykset syyttäjän vaitiolo-oikeudesta säätämiseksi (mietinnön liite 2)

.

-

8. Muut mietinnössä käsitellyt asiat

a) Velvollisuus esitutkinnan toimittamiseen ja selvittämisvelvollisuuden laajuus

-

b) Syyteneuvottelun kehittäminen

-

c) Perusteluvelvollisuus syyttäjän ja esitutkintaviranomaisen sekä tuomioistuimen ratkaisussa

-

d) Rikosasioiden valmistelu käräjäoikeudessa

-

e) Preklusio rikosasioissa

-

f) Adheesioperiaate

-

g) Uhidirektiivin täytäntöönpano toisessa jäsenvaltiossa asuvien uhrien oikeuksien osalta

-

9. Ehdotusten vaikutukset, mukaan lukien arvio mahdollisesta tuottavuuden lisääntymisestä sekä vaikutukset ICT-järjestelmiin

.

-

10. Muuta

Rikosprosessien pitkä kesto on Suomessa ongelma, johon tulee puuttua työryhmän ehdottamia toimenpiteitä laajemmin . MLL korostaa voimavarojen turvaamisen välttämättömyyttä rikosprosessin tehostamisessa. Perustuslain 21 §:n mukaisesti jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Esitutkinta- ja syyttäväviranomaisten sekä tuomioistuinten aliresursoinnin johdosta oikeus viivytyksettömään rikosprosessiin ei tällä hetkellä riittävällä tavalla toteudu. Riittävää muutosta tähän ei saada yksin lainsäädäntöä muuttamalla, vaan tarvitaan myös lisävoimavaroja poliisille, syyttäjille ja tuomioistuimille sekä oikeusavulle ja edunvalvonnalle.

livonen Esa
Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry